

Barbara Dudzik

Maria Curie-Skłodowska University (Lublin), Poland

ORCID: 0000-0003-3656-0766

barbara.dudzik@mail.umcs.pl

Joanna Dzierżanowska

The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland

ORCID: 0000-0002-3453-5949

joanna.dzierzanowska@kul.pl

Nowa opinia biegłego jako podstawa wznowienia postępowania sądowego *propter nova*. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r. (V KO 26/18, LEX nr 2515771)

A New Expert Opinion as Grounds for the Reopening of Judicial Proceedings Propter Nova: Commentary on the Judgment of the Supreme Court of 16 May 2018 (V KO 26/18, LEX no. 2515771)

ABSTRAKT

Głosowany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r. (V KO 26/18) dotyczy problematyki uznania nowej opinii biegłego, sporządzonej w oparciu o ten sam materiał dowodowy co opinia biegłych wydana w toku postępowania sądowego objętego wnioskiem o wznowienie, która zawiera jedynie odmienne wnioski. Sąd Najwyższy stwierdził, że taką opinię należy uznać za nowy dowód, uzasadniający wznowienie postępowania, jeżeli odmienne wnioski zostały wysnute w oparciu o nowe, nieznanne wcześniej opiniującym biegłym metody badawcze. Autorki aprobują w całości ten pogląd, wskazując, że postęp naukowy i technologiczny pozwala na opracowywanie coraz dokładniejszych

CORRESPONDENCE ADDRESSES: Barbara Dudzik, PhD, Assistant Professor, Maria Curie-Skłodowska University (Lublin), Faculty of Law and Administration, Institute of Legal Sciences, 5 Maria Curie-Skłodowska Square, 20-031 Lublin, Poland; Joanna Dzierżanowska, PhD, Assistant Professor, The John Paul II Catholic University of Lublin, Faculty of Law, Canon Law and Administration, Institute of Legal Sciences, Raławickie 14, 20-950 Lublin.

procedur badawczych, stwarzając tym samym możliwości badania materiału dowodowego oraz wyjaśniania spraw nawet po upływie wielu lat od popełnienia przestępstwa. Istnieje zatem duże prawdopodobieństwo, że będą się pojawiały sprawy, w których osiągnięcia współczesnej nauki i techniki pozwolą na sformułowanie całkowicie odmiennych wniosków od tych, które zostały poczynione w prawomocnie zakończonych procesach karnych. W głosie sformułowano trzy kryteria, których spełnienie pozwala uznać nowo sporządzoną opinię biegłego za nowy dowód nakazujący wznowienie postępowania: 1) sporządzenie nowej opinii przez nowego biegłego lub nowy zespół biegłych (często zespół interdyscyplinarny), nawet jeżeli opiniowałyby w oparciu o te same dowody i ślady, które były już przedmiotem badań i sporządzonych na ich podstawie opinii biegłych; 2) zastosowanie nowych, nieznanych wcześniej lub niezastosowanych podczas opiniowania pierwotnego metod badawczych, będących wynikiem rozwoju nauki i techniki, umożliwiających pełniejszą i bardziej wnikliwą analizę materiału badawczego; 3) przyjęcie przez biegłych odmiennych wniosków z przeprowadzonych badań dzięki zastosowaniu nowatorskich metod badawczych, które były nieznanne lub niestosowano ich podczas opiniowania pierwotnego.

Słowa kluczowe: nowe metody badawcze; dowód naukowy; opinia biegłego; wznowienie postępowania karnego; wznowienie *propter nova*; sprawa Tomasza Komendy

Komentowane orzeczenie stanowi ważną wypowiedź Sądu Najwyższego na temat wznowienia postępowania sądowego. Instytucja ta należy do nadzwyczajnych środków zaskarżenia i służy wyeliminowaniu z obrotu prawnego wadliwych prawomocnych orzeczeń sądowych, stanowiąc tym samym wyjątek od zasady stabilności tych orzeczeń. Teza wyrażona w głosowanym wyroku odnosi się do niezwykle istotnego zagadnienia z punktu widzenia zarówno doktryny prawa karnego procesowego, jak i praktyki. Sąd Najwyższy doprecyzował bowiem interpretację pojęcia „nowego dowodu” jako podstawy wznowienia postępowania sądowego *propter nova*, określonej w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k.,¹ stwierdzając, że mimo iż „nowo sporządzona opinia biegłego, oparta na tym samym materiale dowodowym co opinia biegłych wydana w toku postępowania sądowego objętego wnioskiem o jego wznowienie i zawierająca jedynie odmienne oceny znanych uprzednio okoliczności, może nasuwać wątpliwości, czy jest nowym dowodem w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., to jednak uzasadnia ona wznowienie postępowania, jeśli zawiera odmienne wnioski wysnute w oparciu o nowe, nieznanne wcześniej opiniującym biegłym metody badawcze. Te nowatorskie metody badawcze, wynikające z postępu naukowo-technicznego i pozwalające na pełniejszą, bardziej wnikliwą lub wręcz pierwotną analizę materiału badawczego (wobec braku takich możliwości w toku pierwszego opiniowania), mimo formalno-prawnych zastrzeżeń, muszą być uznane za dowody nowe, nakazujące wznowienie postępowania sądowego”.

Należy zaznaczyć, że pogląd wyrażony w głosowanym orzeczeniu co do meritum w pełni zasługuje na aprobatę. Rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy problem

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. 2025, poz. 46, ze zm.).

wymaga jednak szerszego omówienia, a przytoczona teza – uściślenia. Dodatkowo należy podkreślić, że głosowany wyrok dotyczy najgłośniejszej w polskim wymiarze sprawiedliwości pomyłki sądowej – niesłusznego skazania Tomasza Komendy w 2004 r. na karę 25 lat pozbawienia wolności. Tragedia niewinnego człowieka, który spędził 18 lat w zakładzie karnym, znosząc okrutne traktowanie, nie może zostać zapomniana i powinna stanowić przestrożę zwłaszcza dla osób pełniących funkcje w organach wymiaru sprawiedliwości. Z tego względu wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r. (V KO 26/18) powinien być obowiązkową lekturą dla każdego prawnika i być na stałe obecny w dyskursie prawniczym. Pomimo tego, że upłynęło już 7 lat od wydania przedmiotowego wyroku Sądu Najwyższego, nadal nie ukazała się ani jedna glosa do niego. Przekonanie o konieczności uzupełnienia tej luki stanowiło podstawową motywację dla auterek do przygotowania niniejszej publikacji.

Na gruncie rozpoznanej przez Sąd Najwyższy sprawy autor wniosku o wznowienie postępowania (Naczelnik Wydziału Zamiejscowego Departamentu do Spraw Przeszłości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w W.) przedstawił dowody, które jednoznacznie podważyły ustalenia będące podstawą skazania Tomasza Komendy. Wśród wielu dowodów powołanych we wniosku o wznowienie, które jednoznacznie i w sposób niebudzący wątpliwości wskazały, że Tomasz Komenda nie jest sprawcą czynu, za który został prawomocnie skazany, najistotniejsze okazały się opinie biegłych: interdyscyplinarna ekspertyza Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu z zakresu identyfikacji osób na podstawie śladów ugryzień (opinia sporządzona 8 lutego 2018 r.) oraz opinia Laboratorium Kryminalistycznego Komendy Wojewódzkiej Policji we Wrocławiu z przeprowadzonych badań biologicznych, którą opracowali biegli z zakresu genetyki sądowej (opinia sporządzona 30 września 2017 r.).² Wskazane ekspertyzy, przeprowadzone z wykorzystaniem tego samego materiału dowodowego, który był podstawą do wydania opinii w prawomocnie zakończonym postępowaniu, wykluczyły możliwość pozostawienia śladów na ciele ofiary przez Tomasza Komendę. Eksperci wyeliminowali również obecność DNA Tomasza Komendy w próbkach pobranych z czapki zabezpieczonej przy zwłokach ofiary w trakcie oględzin miejsca zdarzenia. Wykonane badania, z zastosowaniem nowych, nieznanych wcześniej metod, podważyły ustalenia i wnioski zawarte w poprzednio wydanych opiniach, wchodzących w skład materiału dowodowego, na podstawie którego skazano Tomasza Komendę, a były to: opinia zespołu biegłych porównujących ślady ugryzienia na ciele ofiary z użębieniem oskarżonego,

² Pomimo upływu 19 lat od momentu przeprowadzenia oględzin na miejscu zbrodni, ślady oraz dowody rzeczowe zachowały się w dobrym stanie i nadają się do identyfikacji. Zob. szerzej: E. Sitek, *Sprawa Tomasza Komendy. Czekalem na was 18 lat*, „Gazeta Policyjna” 2019, nr 2, s. 16–19; A. Szaploneczay, *Wadliwe opinie biegłych jako przyczyna pomyłek sądowych w polskim procesie karnym. Sygnalizacja możliwości naprawczych*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2019, nr 1, s. 221–240.

opinia genetyczna (badanie DNA włosa znalezionej na czapce zabezpieczonej na miejscu ujawnienia zwłok) oraz opinia osmologiczna, badająca ślady zapachowe zabezpieczone na tej samej czapce.³ W kontekście wykazania w sposób niebudzący wątpliwości, że Tomasz Komenda nie nosił czapki zabezpieczonej na miejscu zdarzenia, Sąd Najwyższy uznał badanie śladów zapachowych za niemiarodajne, a opinię osmologiczną za dowód nieprzydatny do stwierdzenia okoliczności, na które został przeprowadzony.

Dynamiczny rozwój nowych metod i technik badawczych nie pozostaje bez wpływu zarówno na toczące się postępowania karne, jak i na procesy zakończone prawomocnymi orzeczeniami. Nie ulega wątpliwości, że argumentem, który zdecydował o wznowieniu postępowania w sprawie Tomasza Komendy i w efekcie wydania przez Sąd Najwyższy wyroku uniewinniającego, były przede wszystkim opinie biegłych wykorzystujące nowe, nieznanie wcześniej metody badawcze. Postęp naukowy i technologiczny pozwala na opracowywanie coraz dokładniejszych procedur badawczych oraz stwarza możliwości badania materiału dowodowego i wyjaśniania spraw nawet po upływie wielu lat od popełnienia przestępstwa. Nie jest wykluczone zatem, że sprawy, w których osiągnięcia współczesnej nauki i techniki pozwolą na sformułowanie całkowicie odmiennych wniosków od tych, które zostały poczynione w prawomocnie zakończonych procesach karnych, będą się pojawiały.

I tu wyłania się kluczowa kwestia – czy można uznać za „nowy dowód” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. opinię biegłego sporządzoną na podstawie tego samego materiału dowodowego co opinia biegłego wydana w toku zakończonego prawomocnie postępowania, zawierająca jednak odmienne wnioski. Odpowiedź na to pytanie nie jest prosta, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w głosowanym orzeczeniu, wskazując, że można wysunąć formalno-prawne zastrzeżenia do przyjęcia takiego stanowiska. Warto zatem najpierw wskazać, kiedy spełniona jest przesłanka wznowienia postępowania sądowego *propter nova*, a potem odnieść się do kwestii wątpliwości odnośnie do jej spełnienia w realiach niniejszej sprawy.

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowienie jest możliwe, gdy po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na jedną z następujących okoliczności: a) oskarżony nie popełnił czynu albo jego czyn nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze; b) skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary; c) sąd umorzył lub warunkowo umorzył postępowanie karne, błędnie przyjmując popełnienie przez oskarżonego zarzucanego mu czynu. Ponadto nowe fakty lub dowody – zgodnie z modyfikacją tego przepisu

³ Zob. P. Waszkiewicz, *Niesłuszne skazania. Skala zjawiska i jego przyczyny w świetle wyników badań prowadzonych w Polsce i za granicą*, Warszawa 2024, s. 25 i n.

dokonaną na mocy ustawy z dnia 11 marca 2016 r.⁴ – nie mogą być uprzednio znane ani sądom orzekającym w sprawie, ani stronom.⁵ Oczywiście nie każdy nowy fakt lub dowód obliguje sąd do wznowienia postępowania, lecz tylko taki, którego treść w zestawieniu z całością materiału dowodowego, stanowiącego podstawę zaskarżonego orzeczenia, stwarza duże prawdopodobieństwo, że po wznowieniu zapadnie orzeczenie odmienne od poprzedniego, w postaci uniewinnienia skazanego lub skazania go za przestępstwo zagrożone karą łagodniejszą niż to, za które go wcześniej skazano.⁶

Zakres pojęcia „nowego dowodu” jest bardzo szeroki, dlatego tak istotny jest dorobek nauki i orzecznictwa, który pozwolił na wypracowanie kryteriów doprecyzowujących jego znaczenie. Powszechnie przyjmuje się, że „nowy dowód” to zarówno nowe źródło dowodowe, jak i nowy środek dowodowy.⁷ Środek ten może pochodzić od źródła znanego wcześniej sądowi, ponieważ chodzi o treść tego dowodu.⁸

W odniesieniu do nowej opinii biegłego problematyczny jest natomiast element nowości. To właśnie w tym kontekście pojawiają się wątpliwości co do spełnienia kryteriów określonych w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Jak wskazuje się w orzecznictwie, „nie jest nowym faktem lub dowodem nowa opinia biegłego, która jako dowód szczególnego rodzaju wartościuje, przy wykorzystaniu wiadomości specjalnych, okoliczności już ujawnione w postępowaniu. O ile zatem te okoliczności nie zostały uzupełnione o nowe, nieznane uprzednio, opinia zawierająca odmienną ich ocenę nie może być podstawą wznowienia postępowania”.⁹ Nową opinię biegłego można natomiast uznać za „nowy dowód” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., jeżeli analizuje okoliczności nieuwzględnione poprzednio i przedstawia odmienną wnioskę, a także gdy opiera się na innych, nowszych metodach badawczych.¹⁰

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy obszernie i szczegółowo wypowiedział się w kwestii kryteriów przemawiających za uznaniem nowo sporządzonych opinii biegłych za nowe dowody, nakazujące wznowienie postępowania sądowego, wskazując, że przy ich opracowaniu wykorzystano nowe, nieznane wcześniej metody badawcze, pozwalające na sformułowanie odmiennych wniosków.

⁴ Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 437).

⁵ Zob. szerzej: B. Dudzik, *Wznowienie postępowania sądowego w świetle ostatnich nowelizacji kodeksu postępowania karnego (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Verba volant, scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Profesor Monice Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczak, R. Olszewski, Warszawa 2017, s. 587–599.

⁶ K. Dudka, *Pojęcie nowego dowodu przy wznowieniu postępowania karnego*, [w:] *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, Warszawa 2017 i powołane tu orzecznictwo.

⁷ M. Zbrojewska, *Rola i stanowisko prawne Sądu Najwyższego w procesie karnym*, Warszawa 2013, s. 312 i n.

⁸ *Ibidem*, s. 312.

⁹ Postanowienie SN z dnia 20 lutego 2006 r., IV KO 29/05, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 388.

¹⁰ *Ibidem*; postanowienie SN z dnia 2 października 2019 r., II KO 9/19, LEX nr 3552236.

W orzeczeniu stwierdzono, że mimo iż „nowo sporządzona opinia biegłego, oparta na tym samym materiale dowodowym co opinia biegłych wydana w toku postępowania sądowego objętego wnioskiem o jego wznowienie i zawierająca jedynie odmienne oceny znanych uprzednio okoliczności, może nasuwać wątpliwości, czy jest nowym dowodem w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., to jednak uzasadnia ona wznowienie postępowania, jeśli zawiera odmienne wnioski wysnute w oparciu o nowe, nieznane wcześniej opiniującym biegłym metody badawcze”.¹¹ Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd Najwyższy przyjął także, że są to „nowatorskie metody badawcze, wynikające z postępu naukowo-technicznego i pozwalające na pełniejszą, bardziej wnikliwą lub wręcz pierwotną analizę materiału badawczego (wobec braku takich możliwości w toku pierwszego opiniowania)”. Podzielając trafność powyższych stwierdzeń, należy wskazać, że uznanie nowo sporządzonej opinii biegłego za nowy dowód, nakazujący wznowienie postępowania, wymaga spełnienia takich przesłanek jak:

- sporządzenie nowej opinii przez nowego biegłego lub nowy zespół biegłych (często zespół interdyscyplinarny), nawet jeżeli opiniowałby w oparciu o te same dowody i ślady, które były już przedmiotem badań i sporządzonych na ich podstawie opinii biegłych;
- zastosowanie nowych, nieznanych wcześniej lub niezastosowanych podczas opiniowania pierwotnego metod badawczych, będących wynikiem rozwoju nauki i techniki, umożliwiających pełniejszą i bardziej wnikliwą analizę materiału badawczego;
- przyjęcie przez biegłych odmiennych wniosków z przeprowadzonych badań dzięki zastosowaniu nowatorskich metod badawczych, które były nieznane lub niestosowano ich podczas opiniowania pierwotnego.

Kierunek wytyczony przez Sąd Najwyższy potwierdził wyrażaną już wielokrotnie w literaturze przedmiotu tezę o dużym wpływie rozwoju nauki i techniki na proces karny, ale jednocześnie przypomniał o niemałym wyzwaniu, jakie tworzy dla organów orzekających w danej sprawie wykorzystanie dowodu pozyskanego dzięki zastosowaniu nowych, nieznanych wcześniej środków i technik badawczych.¹² Wprowadzając do procesu karnego nowe badania naukowe, należy zwrócić uwagę na obwarowania, jakie powinny temu procesowi towarzyszyć. Entuzjazm badacza – biegłego – nie może być wystarczający do wdrożenia badań na potrzeby wymiaru sprawiedliwości, a od pierwszego pionierskiego zastosowania metody do

¹¹ Wyrok SN z dnia 16 maja 2018 r., V KO 26/18, LEX nr 2515771.

¹² Zob. J. Wójcikiewicz, *Dowód naukowy w procesie sądowym*, Kraków 2000, s. 7; idem, *Wstęp*, [w:] *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, red. J. Wójcikiewicz, Warszawa 2007, s. 19 i n.; P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Kraków 2011, s. 335; P. Rybicki, M. Pękała, A. Winczakiewicz, J. Kupczyński, *Błędy w opiniach biegłych a pomyłki sądowe. Możliwości i sposoby naprawy*, Warszawa 2015, s. 17 i n.

jej wykorzystania i zaakceptowania jako dowodu upływa zazwyczaj dużo czasu¹³. Jak słusznie wskazują S. Waltoś i P. Hofmański, posługiwanie się nowymi metodami i technikami badawczymi wymaga dużej ostrożności, a proces karny nie może być miejscem, gdzie będą sprawdzane hipotezy naukowe.¹⁴

W kontekście poczynionych w glosowanym orzeczeniu spostrzeżeń należy zauważyć, że w historii każdej metody badawczej, a w szczególności metod stosowanych w naukach sądowych, można wyodrębnić kilka etapów: pierwszy – pionierskiego, pierwszego zastosowania metody w konkretnej sprawie; drugi – przejściowy, w trakcie którego metoda jest testowana, doskonalona, opracowywana jest metodyka przeprowadzania badań oraz wyjaśniane są wątpliwości związane z jej stosowaniem przez wymiar sprawiedliwości; trzeci – metoda ma już ustalony status naukowy i procesowy, jest znana i akceptowana, opisywana w literaturze fachowej, a uznanie jej za rutynową metodę badawczą pozwala na niekwestionowane dopuszczenie jej jako dowodu.¹⁵

Nie ulega wątpliwości, że organowi procesowemu powinna towarzyszyć wyjątkowa ostrożność w przyjmowaniu opinii biegłego opartej na nowej metodzie badawczej, w szczególności wtedy, gdy metoda ta jest jeszcze na etapie badań eksperymentalnych, testujących, ustalających metodykę oraz sprawdzających poziom błędu metody. Dlatego też zyskuje na znaczeniu pogląd, że w postępowaniu karnym można stosować nowe metody naukowe, jeśli organ procesowy ma duże przekonanie o ich niezawodności prowadzącej do subiektywnej pewności oraz trafności, czyli zdolności do ustalenia tego, co należy ustalić.¹⁶ Zdaniem J. Widadckiego, rozważając kwestie dopuszczenia i wykorzystania dowodu opartego na nowej, nierutynowej metodzie badań, należy uwzględnić kilka elementów: autorytet naukowy osoby oferującej metodę badań, opisanie w literaturze naukowej teoretycznych i naukowo sprawdzalnych założeń metody, metodykę jej przeprowadzania

¹³ Zob. szerzej: V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, *Wstęp*, [w:] *Kryminalistyka dla prawa. Prawo dla kryminalistyki*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Toruń 2010, s. 10–11; M. Zubańska, P. Knut, *Niewykryte przestępstwa sprzed lat, nowoczesne narzędzia techniki kryminalistycznej i policyjnej Zespoły do spraw Przestępstw Niewykrytych, czyli crimen grave non potest esse impunibile – cz. II*, „Problemy Kryminalistyki” 2018, nr 1, s. 14–24.

¹⁴ S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023, s. 356–357.

¹⁵ Zob. szerzej: J. Widadcki (red.), *Kryminalistyka*, Warszawa 2016, s. 447–448; P. Girdwoyń, *Nowe metody identyfikacji w praktyce sądowej*, „Jurisprudencja” 2005, vol. 66(58), s. 90–98; J. Dzierżanowska, *Nowe metody identyfikacji kryminalistycznej i ich wykorzystanie w procesie karnym na przykładzie ekspertyzy osmologicznej*, Lublin 2010, s. 49–50.

¹⁶ Niezawodność oznacza: niezawodność intrasubiektywną – badacz uzyskuje te same wyniki ponawianych badań w odniesieniu do tego samego materiału badawczego, w tych samych warunkach; niezawodność intersubiektywną – uzyskanie identycznych wyników badań ponowionych przez innych badaczy, posiadających te same kwalifikacje, a dotyczących tego samego materiału badawczego i prowadzonych w tych samych warunkach. Zob. T. Widła, *Metodyka ekspertyzy*, [w:] *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, red. J. Wójcikiewicz, Warszawa 2007, s. 30–31; S. Waltoś, P. Hofmański, *op. cit.*, s. 358.

i poziom błędu metody oraz sprawdzenie, czy metoda była już stosowana w innych krajach, w których zarówno poziom nauki i techniki, jak i ochrona praw człowieka stoją na wysokim poziomie.¹⁷

W tym miejscu nie sposób nie zauważyć, że aktualna pozostaje kwestia określenia właściwego standardu, jakim powinien się kierować organ procesowy przy ocenie wartości dowodów opartych na specjalistycznych, a w szczególności na nowatorskich metodach badań. Od wielu lat w piśmiennictwie wskazuje się na brak generalizującej wypowiedzi polskiego orzecznictwa na ten temat.¹⁸ Szkoda, że przy okazji formułowania komentowanego judykatu Sąd Najwyższy nie zdecydował się na wypracowanie generalnych zasad dopuszczalności i oceny wartości dowodów opartych na specjalistycznych, zazwyczaj nowo opracowanych metodach badawczych. Ocena tzw. dowodu naukowego, czyli dowodu uzyskanego dzięki szybkiemu rozwojowi nauk sądowych, poszerzającego zakres możliwości opiniodawczych biegłych, często wykorzystujących skomplikowane techniki i metody identyfikacji osób i rzeczy, pozostaje nadal problematyczna.¹⁹ W polskim procesie karnym każdy dowód (a więc także opinie biegłych) oceniany jest zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wyrażonej w art. 7 k.p.k. Oznacza to, że organy procesowe powinny kształtować swoje przekonanie, oceniając wszystkie dowody zgromadzone w sprawie, uwzględniając przy tym również „wskazania wiedzy”. Zgodnie ze wskazanym kryterium istotna jest zatem ocena naukowego statusu metody badawczej, zgodnego z najnowszymi i wiarygodnymi wynikami badań naukowych.

Przepisy ustawy procesowej nie zawierają szczegółowych zasad dopuszczalności i oceny dowodu naukowego. Wskazanego problemu nie rozwiązuje także analiza orzecznictwa. Wypowiedzi Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych wprawdzie odnoszą się do dyrektyw związanych z oceną dowodu z opinii biegłego (w tym opinii opartej na metodzie naukowej), ale dotyczą wybranych rodzajów ekspertyz sądowych, formułowane kryteria są fragmentaryczne (np. metodologiczna nienagannność metody, kompletność opinii, pewność rezultatów badania czy też wiedza, kompetencje i rzetelność biegłego) i nie stanowią całościowego standardu.²⁰ W tym świetle trud-

¹⁷ J. Widacki (red.), *op. cit.*, s. 451–452.

¹⁸ E. Gruza, *Błędy w opiniach biegłych sądowych – w kontekście niesłusznych skazań*, „Studia Iuridica” 2021, vol. 88, s. 126; J. Kasprzak, J. Skorupka, *Dowód naukowy*, [w:] *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 8: cz. 1: *Dowody*, red. J. Skorupka, Warszawa 2019, s. 343 i n.; T. Tomaszewski, *Dowód z opinii biegłego w procesie karnym*, Kraków 1998, s. 121 i n.; J. Wójcikiewicz, *Dowód naukowy...*, s. 7 i n.

¹⁹ T. Tomaszewski, *Dowód...*, s. 121 i n.; P. Girdwoyń, *Opinia biegłego w sprawach karnych w europejskim systemie prawnym. Perspektywy harmonizacji*, Warszawa 2011, s. 119 i n.; J. Wójcikiewicz, *Dowód naukowy...*, s. 7; A. Gaberle, *Dowody w sądowym procesie karnym. Teoria i praktyka*, Kraków 2010, s. 51–52; D. Karczmarska, *Dowód naukowy*, [w:] *Prawo dowodowe. Zarys wykładu*, red. R. Kmiecik, Warszawa 2008, s. 205–207.

²⁰ E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński, *Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw*, Warszawa 2020, s. 87; J. Dzierżanowska, J. Studzińska, *Kryteria oceny dowodu*

no nie podzielić poglądów doktryny, że kryteria amerykańskie, a w szczególności standard Dauberta, wydają się dobrym wzorcem do pokazania istotnych elementów składających się na ocenę dopuszczalności i dowodowego wykorzystania metody badawczej przedstawionej w opinii.²¹ Wydane w 1993 r. przez Sąd Najwyższy USA orzeczenie w sprawie *Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals Inc.* określiło wymogi składające się na ocenę ekspertyzy opartej na metodzie naukowej, wskazując na kryterium: falsyfikacji – czy metoda jest sprawdzalna i poddawana kontroli; recenzji i publikacji – czy metoda jest opisana w literaturze fachowej; wartości diagnostycznej – czy metoda ma znany i przewidywany poziom błędu; standaryzacji – czy metoda ma opracowaną metodykę przeprowadzania badań; powszechnej akceptacji – czy metoda jest powszechnie akceptowana przez naukę.²²

Biorąc pod rozwagę kryteria wypracowane przez proces amerykański, należy zauważyć, że rzetelna i merytoryczna ocena dowodu naukowego powinna obejmować szeroki zakres zagadnień. Rozważenia wymaga szereg elementów, do których należy zaliczyć: wiarygodność teorii naukowej i opartej na niej nowej metody badawczej, zastosowaną metodykę badań, niezawodność i trafność wybranej przez biegłego metody, poziom błędu metody, akredytację laboratoriów, certyfikację biegłych, standaryzację, programy zapewnienia jakości, testy *proficiency* i zewnętrzne audyty.²³ W polskim postępowaniu karnym, w dużej mierze opartym na opiniach biegłych, niezbędna jest zatem generalizująca wypowiedź Sądu Najwyższego, która wyznaczy właściwy standard dopuszczalności i wykorzystania dowodu z opinii wydanej z wykorzystaniem nowej metody badawczej.

Rozważając stanowisko Sądu Najwyższego co do wartości dowodowej nowej opinii biegłego, warto jeszcze zwrócić uwagę na pozycję procesową tzw. opinii prywatnej w kontekście możliwości wznowienia postępowania karnego. Z uwagi na obszerność poruszanego zagadnienia, które zasługuje na odrębne opracowanie, poruszone zostaną jedynie wybrane kwestie łączące się z tematyką głosowanego wyroku. Zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do art. 393 § 3 k.p.k.,²⁴ które weszły w życie w dniu 1 lipca 2015 r., opinia pozaprocesowa złożona przez stronę procesową jest traktowana jako dowód z dokumentu i może być odczytana na

z opinii biegłego w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, „Roczniki Nauk Prawnych” 2015, vol. 25(2), s. 21–47.

²¹ J. Kasprzak, J. Skorupka, *op. cit.*, s. 346; T. Tomaszewski, *Dowód...*, s. 125; J. Wójcikiewicz, *Wstęp...*, s. 19–20.

²² J. Wójcikiewicz, *Temida nad mikroskopem. Judykatura wobec dowodu naukowego 1993–2008*, Toruń 2009, s. 18.

²³ E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński, *op. cit.*, s. 88; J. Wójcikiewicz, *Temida...*, s. 263.

²⁴ Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013, poz. 1247).

rozprawie.²⁵ Wobec powyższego strona może sięgnąć po opinię prywatną, która może zostać wykorzystana jako dowód w procesie karnym w związku z treścią art. 393 § 3 k.p.k. W sytuacji, gdy nie toczy się postępowanie karne i nie ma organu procesowego, który – stosując art. 193 i 194 k.p.k. – dopuściłby dowód z opinii biegłego, opinia prywatna staje się jedynym i zarazem niezbędnym dowodem, który umożliwia złożenie wniosku o wznowienie postępowania.²⁶ Oznacza to, że w przedstawionym układzie procesowym kodeks postępowania karnego nie przewidywał innej możliwości, jak wyłączenie korzystania z ekspertyz prywatnych. Nie bez znaczenia dla omawianego zagadnienia są problemy związane z wprowadzaniem do procesu karnego opinii prywatnych. Rozwiązania wymagają chociażby następujące kwestie: wydawanie opinii przez podmioty nieprzygotowane do opiniowania; brak określenia kompetencji, jakie powinien spełniać biegły powołany przez stronę; brak dostępu prywatnego biegłego do materiału badawczego; finansowanie opinii przez strony procesowe, wprowadzające ryzyko braku bezstronności prywatnego biegłego.²⁷ Odnosząc powyższe rozważania do sprawy Tomasza Komendy, trzeba zauważyć, że wniosek o wznowienie tego postępowania złożył prokurator, dysponujący opiniami biegłych sporządzonymi w podjętym śledztwie, uprzednio umorzonym wobec niewykrycia sprawców. Gdyby jednak to Tomasz Komenda chciał wszcząć postępowanie wznowieniowe, to wówczas zostałaby mu wyłącznie możliwość powołania we wniosku o wznowienie opinii prywatnych. A pozyskanie tak specjalistycznych opinii nie byłoby proste, o ile byłoby w ogóle możliwe. Realia tej sprawy oraz fakt ciągłego i dynamicznego rozwoju nauki pozwalają zatem wysunąć wniosek o konieczności bardziej szczegółowego uregulowania problematyki biegłych i opinii prywatnych w procesie karnym.

Jedną z najnowszych propozycji rozwiązania zarysowanych problemów ma być uchwalenie i wprowadzenie w życie długo oczekiwanej ustawy o biegłych sądowych. Przedstawione i opublikowane w dniu 3 lipca 2024 r. założenia do projektu wspomnianej ustawy²⁸ uznają potrzebę szczegółowego uregulowania zakresu i sposobu wykorzystania tego rodzaju opinii w procesie karnym. Kierunek proponowanych zmian wyraźnie wskazuje na dążenie do zwiększenia roli opinii prywatnych i biegłych

²⁵ R.A. Stefański, A. Zabłocki, *Komentarz do art. 393*, [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. 3: *Komentarz do art. 297–424*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2021, LEX/el. 2021; K.Z. Eichstaedt, *Znaczenie opinii prywatnej w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 4, s. 93–93.

²⁶ Szerzej A. Bojańczyk, *Dowód prywatny w postępowaniu karnym w perspektywie prawnoporównawczej*, Warszawa 2011, s. 490.

²⁷ T. Tomaszewski, *Dowód...*, s. 36; K. Eichstaedt, *Biegły sądowy dziś i jutro. Rozważania na temat instytucji biegłego sądowego (zagadnienia wybrane)*, „Przełęcz Sądowy” 2025, nr 1, s. 39–48.

²⁸ Zob. T. Tomaszewski, *Wstępne założenia do projektu ustawy o biegłych sądowych*, 3.07.2024, <https://kryminalistyka.pl/wp-content/uploads/2024/07/Zalozenia-do-ustawy-3.07.2024-ZALOZENIA-DO-PROJEKTU-USTAWY-O-BIEGLYCH-SADOWYCH.pdf> (dostęp: 22.12.2025), s. 18–20.

prywatnych w postępowaniu, przy jednoczesnym określeniu warunków lub ograniczeń umożliwiających kontrolę omawianych opinii.²⁹ Wydaje się, że koniecznością jest wprowadzenie standardów merytorycznej poprawności takich opinii, określenie kwalifikacji osób opiniujących oraz zakresu dostępu do akt sprawy i materiałów badawczych, określenie roli organu procesowego w dopuszczaniu opinii, a także wskazanie podmiotu, który finansowałby opinię prywatną. Istotne jest, aby nowe regulacje dotyczące biegłych prywatnych nie pozostawiały wątpliwości co do bezstronności, rzetelności i obiektywizmu eksperta powołanego przez strony procesowe.

Komentując przedmiotowy wyrok, nie można pominąć rodzaju orzeczenia, które zapadło w tej sprawie. Sąd Najwyższy, wznowiając postępowanie sądowe zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 16 czerwca 2004 r., zmieniając wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 listopada 2003 r., uchylił oba wyroki i uniewinnił Tomasza Komendę od dokonania przypisanego mu przestępstwa. Rozstrzygnięcie o charakterze reformatoryjnym, które zostało wydane przez Sąd Najwyższy w tej sprawie, stanowi wyjątek od reguły i w praktyce zdarza się niezwykle rzadko.³⁰ Regułą jest bowiem wydawanie rozstrzygnięcia o charakterze kasacyjnym, czyli uchylenie zaskarżonego orzeczenia lub orzeczeń i przekazanie sprawy właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania (art. 547 § 2 k.p.k.), co wynika z faktu, że w postępowaniu wznowieniowym nie przeprowadza się dowodów, a jedynie ocenia się, czy przedstawione przez stronę dowody odpowiadają podstawie dowodowej.³¹ Jednakże w przypadku, gdy spełnione zostaną warunki określone w art. 547 § 3 k.p.k., czyli gdy nowe fakty lub dowody wskazują na to, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście niesłuszne, sąd wznowieniowy może wyrokiem uniewinnić oskarżonego. Oczywiście niesłuszność musi wynikać z oceny wszystkich dowodów zebranych w sprawie, dokonanej z uwzględnieniem nowych faktów i dowodów.³² Ocena ta musi prowadzić do niewątpliwego ustalenia, że *in concreto* rzeczywiście skazano osobę niewinną.³³ Takie też okoliczności zaistniały w sprawie Tomasza Komendy, więc Sąd Najwyższy słusznie podjął decyzję o uchyleniu zaskarżonych orzeczeń i uniewinnieniu oskarżonego, a nie o uchy-

²⁹ Zaproponowano do wyboru dwa rozwiązania: 1) dopuszczające korzystanie z opinii prywatnych i przyznanie im statusu dowodu z opinii biegłego, co oznaczałoby, że opinia pozaprocesowa po dokonaniu jej oceny i zweryfikowaniu kompetencji jej autora przez organ procesowy mogłaby być traktowana jak opinia procesowa; 2) dopuszczające korzystanie przez stronę procesową z pomocy „konsultanta”, posiadającego wiadomości specjalne, który miałby uprawnienia do uczestniczenia w czynnościach wymagających tego rodzaju wiedzy, a w szczególności do udziału w badaniach prowadzonych przez formalnie powołanego biegłego, oraz do dostępu do materiału badawczego. Zob. *ibidem*.

³⁰ Postanowienie SN z dnia 20 września 2023 r., I KO 16/22, LEX nr 3608749; wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV KO 103/09, LEX nr 608367.

³¹ Postanowienie SN z dnia 17 września 2025 r., I KO 89/25, LEX nr 3913069; postanowienie SN z dnia 7 marca 2023 r., I KO 28/22, LEX nr 3514330.

³² Wyrok SN z dnia 30 września 2016 r., III KO 20/16, Legalis.

³³ *Ibidem*.

leniu i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wyroku wyraźnie wskazano, że „wywołane w podjętym przez prokuratora śledztwie opinie biegłych całkowicie zdeprecjonowały dowody będące podstawą skazania Tomasza Komendy i wykazały, że nie mógł być on sprawcą przypisanej mu zbrodni”. Uznając, że nowe dowody w postaci nowych opinii biegłych w sposób jednoznaczny wykazały niewinność Tomasza Komendy, Sąd Najwyższy zrezygnował z oceny pozostałych dowodów wskazanych we wniosku prokuratora. Jako powód odstąpienia od oceny tych dowodów Sąd wskazał dwie okoliczności. Po pierwsze, „nie były to dowody nowe”. Po drugie, „ocena dowodów z opinii biegłych pozwoliła na odmienną ich ocenę”. Dotyczyło to w szczególności zeznań przesłuchanych w sprawie świadków, poświadczających fakt przebywania T.K. krytycznej nocy we Wrocławiu, a nie w Miłoszycach. Wiarygodność tych zeznań w aktualnych realiach dowodowych sprawy, czyli po przedstawieniu nowych opinii biegłych, zdaniem Sądu Najwyższego nie budzi najmniejszych wątpliwości i nie musiała być nawet potwierdzona opinią biegłej psycholog.

Kolejną kwestią, do której należy się odnieść, jest fakt publicznego ogłoszenia glosowanego wyroku. Co do zasady orzeczenie w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania nie jest ogłaszane publicznie. W tej sprawie Sąd Najwyższy zdecydował jednak inaczej, powołując się na bezpośrednie zastosowanie przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 45 ust. 2) oraz przepisów Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (art. 6). Sąd Najwyższy uznał, że pomimo wydania wyroku na posiedzeniu, powinien on być ogłoszony publicznie, ponieważ umożliwi to „zrealizowanie funkcji informacyjnej i bezpośrednie przedstawienie opinii publicznej nie tylko rozstrzygnięcia, ale także powodów, które legły u jego podstaw”. Zważywszy na szczególny charakter sprawy i ogromne cierpienie Tomasza Komendy spowodowane niesłusznym skazaniem, należy zdecydowanie pozytywnie ocenić tę decyzję.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Bojańczyk A., *Dowód prywatny w postępowaniu karnym w perspektywie prawnoporównawczej*, Warszawa 2011.
- Dudka K., *Pojęcie nowego dowodu przy wznowieniu postępowania karnego*, [w:] *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, Warszawa 2017.
- Dudzik B., *Wznowienie postępowania sądowego w świetle ostatnich nowelizacji kodeksu postępowania karnego (zagadnienia wybrane)*, [w:] *Verba volant, scripta manent. Proces karny, prawo karne skarbowe i prawo wykroczeń po zmianach z lat 2015–2016. Księga pamiątkowa poświęcona Profesor Monice Zbrojewskiej*, red. T. Grzegorzczak, R. Olszewski, Warszawa 2017.
- Dzierżanowska J., *Nowe metody identyfikacji kryminalistycznej i ich wykorzystanie w procesie karnym na przykładzie ekspertyzy osmologicznej*, Lublin 2010.

- Dzierżanowska J., Studzińska J., *Kryteria oceny dowodu z opinii biegłego w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2015, vol. 25(2).
<https://doi.org/10.18290/rnp.2015.25.2-2>
- Eichstaedt K., *Biegły sądowy dziś i jutro. Rozważania na temat instytucji biegłego sądowego (zagadnienia wybrane)*, „Przegląd Sądowy” 2025, nr 1.
- Eichstaedt K., *Znaczenie opinii prywatnej w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2016, nr 4.
- Gaberle A., *Dowody w sądowym procesie karnym. Teoria i praktyka*, Kraków 2010.
- Girdwoyń P., *Nowe metody identyfikacji w praktyce sądowej*, „Jurisprudencja” 2005, vol. 66(58).
- Girdwoyń P., *Opinia biegłego w sprawach karnych w europejskim systemie prawnym. Perspektywy harmonizacji*, Warszawa 2011.
- Gruza E., *Błędy w opiniach biegłych sądowych – w kontekście niesusznych skazań*, „Studia Iuridica” 2021, vol. 88. <https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2021-88.6>
- Gruza E., Goc M., Moszczyński J., *Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw*, Warszawa 2020.
- Hofmański P., Zabłocki S., *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Kraków 2011.
- Karczmarzka D., *Dowód naukowy*, [w:] *Prawo dowodowe. Zarys wykładu*, red. R. Kmiecik, Warszawa 2008.
- Kasprzak J., Skorupka J., *Dowód naukowy*, [w:] *System Prawa Karnego Procesowego*, t. 8: cz. 1: *Dowody*, red. J. Skorupka, Warszawa 2019.
- Kwiatkowska-Wójcikiewicz V., *Wstęp*, [w:] *Kryminalistyka dla prawa. Prawo dla kryminalistyki*, red. V. Kwiatkowska-Wójcikiewicz, Toruń 2010.
- Rybicki P., Pękała M., Winczakiewicz A., Kupeczyński J., *Błędy w opiniach biegłych a pomyłki sądowe. Możliwości i sposoby naprawy*, Warszawa 2015.
- Sitek E., *Sprawa Tomasza Komendy. Czekalem na was 18 lat*, „Gazeta Policyjna” 2019, nr 2.
- Stefański R.A., Zabłocki S., *Komentarz do art. 393*, [w:] *Kodeks postępowania karnego*, t. 3: *Komentarz do art. 297–424*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2021, LEX/el. 2021.
- Szaplonczay A., *Wadliwe opinie biegłych jako przyczyna pomyłek sądowych w polskim procesie karnym. Sygnalizacja możliwości naprawczych*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2019, nr 1.
- Tomaszewski T., *Dowód z opinii biegłego w procesie karnym*, Kraków 1998.
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2023.
- Waszkiewicz P., *Niesuszne skazania. Skala zjawiska i jego przyczyny w świetle wyników badań prowadzonych w Polsce i za granicą*, Warszawa 2024.
- Widacki J. (red.), *Kryminalistyka*, Warszawa 2016.
- Wójcikiewicz J., *Dowód naukowy w procesie sądowym*, Kraków 2000.
- Wójcikiewicz J., *Temida nad mikroskopem. Judykatura wobec dowodu naukowego 1993–2008*, Toruń 2009.
- Wójcikiewicz J., *Wstęp*, [w:] *Ekspertyza sądowa. Zagadnienia wybrane*, red. J. Wójcikiewicz, Warszawa 2007.
- Zbrojewska M., *Rola i stanowisko prawne Sądu Najwyższego w procesie karnym*, Warszawa 2013.
- Zubańska M., Knut P., *Niewykryte przestępstwa sprzed lat, nowoczesne narzędzia techniki kryminalistycznej i policyjne Zespoły do spraw Przestępstw Niewykrytych, czyli crimen grave non potest esse impunibile – cz. II*, „Problemy Kryminalistyki” 2018, nr 1.

Źródła internetowe

- Tomaszewski T., *Wstępne założenia do projektu ustawy o biegłych sądowych*, 3.07.2024, <https://kryminalistyka.pl/wp-content/uploads/2024/07/Zalozenia-do-ustawy-3.07.2024-ZALOZENIA-DO-PROJEKTU-USTAWY-O-BIEGLYCH-SADOWYCH.pdf> (dostęp: 22.12.2025).

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. 2025, poz. 46, ze zm.).

Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013, poz. 1247).

Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 437).

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 20 lutego 2006 r., IV KO 29/05, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 388.

Postanowienie SN z dnia 2 października 2019 r., II KO 9/19, LEX nr 3552236.

Postanowienie SN z dnia 7 marca 2023 r., I KO 28/22, LEX nr 3514330.

Postanowienie SN z dnia 20 września 2023 r., I KO 16/22, LEX nr 3608749.

Postanowienie SN z dnia 17 września 2025 r., I KO 89/25, LEX nr 3913069.

Wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV KO 103/09, LEX nr 608367.

Wyrok SN z dnia 30 września 2016 r., III KO 20/16, Legalis.

Wyrok SN z dnia 16 maja 2018 r., V KO 26/18, LEX nr 2515771.

ABSTRACT

The Supreme Court's judgment of 16 May 2018 (V KO 26/18) concerns the issue of recognition of a new expert opinion, prepared on the basis of the same evidence as the expert opinion issued in the course of the court proceedings covered by the motion for reopening, and which only contains different conclusions. The Supreme Court stated that such an opinion should be considered as new evidence, justifying the resumption of proceedings, if the different conclusions were drawn on the basis of new research methods previously unknown to the experts giving their opinions. The authors fully endorse the above view, pointing out that scientific and technological progress allows for the development of more and more accurate examination procedures, thus creating the possibility of examining evidence and clarifying cases even many years after the crime was committed. Therefore, there is a high probability that there will be cases in which the achievements of modern science and technology will allow for the formulation of completely different conclusions from those made in validly concluded criminal trials. In the commentary, three criteria are formulated, the fulfilment of which allows one to consider a newly drawn up expert opinion as new evidence warranting the resumption of proceedings: 1) the preparation of a new opinion by a new expert or a new team of experts (often an interdisciplinary team), even if they would have given an opinion based on the same evidence and traces that had already been the subject of examinations and expert opinions based on them; 2) the use of new research methods, previously unknown or not used in the original opinion, as a result of developments in science and technology, enabling a more complete and thorough analysis of the research material; 3) the adoption of different conclusions by the experts from the research carried out thanks to the use of innovative research methods which were unknown or not used in the original opinion.

Keywords: new investigative methods; scientific evidence; expert opinion; reopening of criminal proceedings; reopening *propter nova*; Tomasz Komenda case